

POSTANOWIENIE

Dnia 12 grudnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z powództwa K. J.
przeciwko Izbie Administracji Skarbowej w [...]
o odszkodowanie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 12
grudnia 2023 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu
z dnia 9 lutego 2022 r., sygn. akt VIII Pa 132/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od K. J. na rzecz Izby Administracji Skarbowej w [...]** tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego **kwotę 1.350 (tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych z ustawowymi odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia zobowiązanemu orzeczenia do dnia zapłaty.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 14 lipca 2021 r., Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Śródmieścia we Wrocławiu zasądził od strony pozwanej Izby Administracji Skarbowej w [...]. na rzecz powódki K. J. kwotę 16.191,48 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 23 maja 2018 r. do dnia zapłaty tytułem odszkodowania za naruszenie zasad równego traktowania w zatrudnieniu (pkt I), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt II), zniósł wzajemnie między stronami koszty zastępstwa procesowego (pkt III), zaliczył pozostałe koszty postępowania na rachunek Skarbu

Państwa (pkt IV) i nadał wyrokowi w punkcie I rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 5.397,16 zł (pkt V).

Apelację od powyższego wyroku wniosła Izba Administracji Skarbowej w [...].

Sąd Okręgowy we Wrocławiu wyrokiem z 9 lutego 2022 r. zmienił zaskarżone orzeczenie w punkcie I, III i V w ten sposób, że oddalił powództwo.

W wywiedzionej od powyższego orzeczenia skardze kasacyjnej, powódka K.J., zaskarżając wyrok w całości, podniosła zarzuty:

(-) naruszenia prawa materialnego: a) art. 18^{3a} § 1 § 2 i art. 18^{3b} § 1 pkt 2 w związku z art. 18^{3d} k.p.; b) art. 18 § 1 § 2 i art. 18^{3b} § 1 pkt 2 w związku z art. 18^{3d} k.p., c) art. 18^{3a} § 1 § 2 i art. 18^{3b} § 1 pkt 2 k.p. w związku z art. 165 ust. 7 ustawy z dnia 16 listopada 2016 r. - Przepisy wprowadzające ustawę o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. z 2016 r., poz. 1948; dalej jako Przepisy wprowadzające KAS) w związku z art. 18^{3d} k.p.; d) art. 165 ust. 7 Przepisów wprowadzających KAS, przez jego błędną wykładnię, i w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie, polegającą na uznaniu, że kryteria dotyczą nowych warunków zatrudnienia zawartych w propozycji pracy składanej przez pracodawcę, w sytuacji gdy stanowią wzorzec, według którego pracodawca dokona selekcji pracowników kwalifikujących się do dalszego zatrudnienia oraz kwalifikujących się do podjęcia przez niego decyzji o nieprzedstawieniu propozycji zatrudnienia, na etapie przed złożeniem propozycji, nie przy doborze kryteriów pracownikowi, którego zdecydowano się dalej zatrudnić; e) art. 165 ust. 7 Przepisów wprowadzających KAS, przez uznanie, że kryterium przebiegu dotychczasowej pracy błędnie oznacza brak świadczenia pracy z uwagi na przebywanie na urlopie bezpłatnym, a prawidłowo oznacza okresy wykonywania pracy u kolejnych pracodawców oraz zajmowane stanowiska (bezsprzecznie długoletnia nienaganna praca u pozwanej oraz zdecydowanie wyższe stanowisko, niż w referacie sekretariatu);

(-) naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 386 § 1, art. 385, art. 233 § 1 w związku z art. 391, art. 378 § 1, art. 382 oraz art. 387 § 2¹ k.p.c.

W świetle postawiony zarzutów, skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi, który wydał orzeczenie oraz rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego, w tym kosztach zastępstwa prawnego, wnosząc o ich zasądzenie na rzecz powódki

od pozwanej wedle norm przepisanych; alternatywnie wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania apelacyjnego i kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa prawnego wedle norm przepisanych.

Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, skarżąca wskazała na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, polegające na konieczności wyjaśnienia, czy możliwe jest odpowiednie stosowanie art. 165 ust. 7 Przepisów wprowadzających KAS do sytuacji, w której pracownikowi złożono propozycję określającą nowe warunki zatrudnienia zgodnie z art. 165 ust. 7, przepisów dotyczących kryterium doboru pracowników do zwolnienia w odniesieniu do powódki - przepisów ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1969 ze zm.) oraz obowiązującej na dzień wydania orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 (I PKN 191/00) ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy i kryteriów określonych w art. 165 ust. 7 Przepisów wprowadzających KAS, w sytuacji gdy do rozwiązania stosunku pracy doszło na skutek oświadczenia pracownika, który na przedstawione mu warunki nie wyraził zgody.

Ponadto, zdaniem skarżącej, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, z uwagi na podniesione w niej zarzuty. Powódce złożono propozycję określającą nowe warunki zatrudnienia, zatem brak jest możliwości odpowiedniego stosowania przez Sąd drugiej instancji do przedmiotowej sprawy w odniesieniu do powódki przepisów dotyczących kryterium doboru pracowników do zwolnienia w odniesieniu do powódki, oraz przepisów ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników oraz obowiązującej na dzień wydania orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2001 r. (sygn. I PKN 191/00 - z dnia 28 grudnia 1989 r.) ustawy o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy i kryteriów określonych w art. 165 ust. 7 Przepisów wprowadzających KAS.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona pozwana wniosła o wydanie postanowienia odmawiającego przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Na wstępie warto podkreślić, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. W konsekwencji tego, w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym między innymi na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wyводу prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek.

Ustawodawca konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) oraz obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie

podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy, który nie został do tej pory bezpośrednio rozwiązany w orzecznictwie Sądu Najwyższego i dla rozwikłania, którego dotychczasowe orzecznictwo jest niewystarczające. W przypadku powołania jako podstawy wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania występującego w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią jurydyczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. Wywód ten powinien być zbliżony do tego, jaki jest przyjęty

przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. Samo zaś zagadnienie prawne, w formie pytania sformułowanego w taki sposób, by możliwe było rozstrzygnięcie stawianych przez skarżącego wątpliwości, musi w swej treści zawierać odwołanie do przepisu lub przepisów prawa, na tle których takie zagadnienie powstaje. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem "prawnym" oraz czy jest to zagadnienie "istotne". Nie można zasadnie twierdzić, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy we wcześniejszym orzecznictwie wyraził swój pogląd w podnoszonej kwestii, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające jego zmianę (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 sierpnia 2014 r., I UK 64/14, niepublikowane).

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której

naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, należy stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia powołanych przesłanek przedsądu.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. może być tylko takie zagadnienie, które pozostaje w związku z rozpoznawaną sprawą. Zagadnienie to musi przy tym rzeczywiście występować w sprawie i mieścić się w zakresie problematyki, która podlega badaniu w postępowaniu kasacyjnym. Istotne jest przy tym, aby problem prawny, ujęty w skardze kasacyjnej, dotyczył kwestii decydującej o rozstrzygnięciu sprawy. Nie może być bowiem dla niej prawnie obojętny. Innymi słowy, w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne tylko wtedy, kiedy wynik sprawy uzależniony jest od interpretacji przepisów przedstawionych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 września 2005 r., I PK 98/05, OSNP 2006 nr 15-16, poz. 243 i z dnia 29 czerwca 2001 r., I PKN 33/01, OSNP 2003 nr 9, poz. 228).

Wskazywany przez skarżącą w obu przesłankach przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania przepis art. 165 ust. 7 Przepisów wprowadzających KAS stanowi, że Dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej, dyrektor izby administracji skarbowej oraz dyrektor Krajowej Szkoły Skarbowości składają odpowiednio pracownikom oraz funkcjonariuszom, w terminie do dnia 31 maja 2017 r., pisemną propozycję określającą nowe warunki zatrudnienia albo pełnienia służby, która uwzględnia posiadane kwalifikacje i przebieg dotychczasowej pracy lub służby, a także dotychczasowe miejsce zamieszkania.

Jak ustalono w sprawie, w dniu 19 maja 2017 r., działając na podstawie art. 165 ust. 7 Przepisów wprowadzających KAS, strona pozwana złożyła powódce przebywającej w tym czasie na udzielonym jej urlopie bezpłatnym, propozycję

określającą nowe warunki zatrudnienia. W związku z odmową przyjęcia propozycji zatrudnienia w dniu 31 sierpnia 2017 r. wygasła łącząca strony umowa o pracę.

W pozwie, wyznaczającym przedmiot rozpoznawanej sprawy, skarżąca wniosła o zasądzenie odszkodowania z tytułu dyskryminacji, jakiej dopuściła się strona pozwana wobec powódki, składając jej propozycję zatrudnienia w sposób nieuwzględniający jej dotychczasowego doświadczenia zawodowego oraz przebywania na urlopie bezpłatnym.

Przedstawione Sądowi Najwyższemu zagadnienie prawne zostało sformułowane w sposób niejasny. Wywieść z niego można, że celem skarżącej było uzyskanie odpowiedzi, czy w przypadku art. 165 ust. 7 Przepisów wprowadzających KAS sąd pracy ma stosować wykładnię przyjętą na gruncie ustawy o zwolnieniach grupowych, a dotyczącą kryteriów doboru pracowników do zwolnienia, także w sytuacji gdy stosunek zatrudnienia ustał z powodu nieprzyjęcia nowych warunków zatrudnienia.

Motywów dla tak przedstawionego zagadnienia można poszukiwać w uzasadnieniu Sąd drugiej instancji, który stwierdza, że w judykaturze Sądu Najwyższego utrwalone jest stanowisko, zgodnie z którym długotrwałe pozostawanie pracownika na urlopie bezpłatnym może stanowić kryterium doboru do zwolnienia (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 kwietnia 2016 r., II PK 174/15, LEX nr 2016005). Nie można zatem przyjąć zasadności twierdzeń powódki, zarzucającej decyzji pracodawcy charakter dyskryminacyjny. Sąd Najwyższy w przywołanym orzeczeniu wskazał, że wytypowanie do zwolnienia pracownika przebywającego na długotrwałym urlopie bezpłatnym i korzystającego w tym czasie z innego źródła utrzymania, stanowi obiektywne i racjonalne kryterium doboru do wypowiedzenia umowy o pracę. Z kolei w wyroku z dnia 23 stycznia 2001 r., I PKN 191/00 (OSNAPiUS 2002 nr 18, poz. 433) Sąd Najwyższy wyraził pogląd, że zgodne z zasadami współżycia społecznego jest przyjęcie przez pracodawcę jako kryterium doboru pracowników do zwolnienia ich dyspozycyjności, rozumianej jako możliwość liczenia na obecność pracownika w pracy w czasie na nią przeznaczonym, gdy przeciwieństwem tak rozumianej dyspozycyjności są częste absencje pracownika spowodowane złym stanem zdrowia, jak również inne przypadki usprawiedliwionej nieobecności.

Lektura całości uzasadnienia zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji pozwala na przyjęcie, że nawiązanie do kryteriów doboru pracowników do zwolnienia było jedynie zabiegiem retorycznym, zmierzającym do wykazania, iż prawo pracy nie stoi na przeszkodzie różnicowania sytuacji prawnej pracowników w oparciu o ich dyspozycyjność. Jest to konkluzja w pełni akceptowalna.

Pogląd ten posłużył zaś Sądowi Apelacyjnemu do wzbogacenia argumentacji o braku dyskryminacji w zachowaniu pracodawcy, który przedstawiając powódce nowe warunki zatrudnienia, kierował się między innymi faktem częstych urlopów bezpłatnych skarżącej.

Sąd drugiej instancji nie stosował przepisów ustawy o zwolnieniach grupowych ani dopuszczalnych w świetle tej ustawy kryteriów doboru pracowników do zwolnienia.

Tym samym zagadnienie prawne, rozumiane jako oczekiwanie odpowiedzi na pytanie, czy składając propozycję nowych warunków zatrudnienia zgodnie z art. 165 ust. 7 Przepisów wprowadzających KAS, prawidłowe jest oparcie się o kryteria doboru pracowników do zwolnienia dopuszczalnych w świetle ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, w sytuacji gdy do rozwiązania stosunku pracy doszło na skutek oświadczenia pracownika, który na przedstawione mu warunki zgody nie wyraził, nie miało rozstrzygającego znaczenia dla rozpoznawanej sprawy. Kluczowe dla sprawy było zaś wykazanie przesłanek dyskryminacji (art. 18^{3a} i art. 18^{3b} k.p.) wywiedzionej z czynności pozwanego, tj. przedstawienia nowych warunków zatrudnienia (art. 165 ust. 7 Przepisów wprowadzających KAS). Ani przytoczone przez skarżącą zagadnienie prawne, ani wykazywana oczywista zasadność skargi nie odnosiły się jednak bezpośrednio do podstaw prawnych roszczenia, a więc przepisów o przestrzeganiu zasady równego traktowania i niedyskryminacji w zatrudnieniu.

Na marginesie warto nadmienić, że nie jest możliwe jednoczesne wykazywanie, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne dotyczące wykładni określonych przepisów prawa i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona. Albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi

istotne zagadnienie prawne, wobec czego naruszenie przepisów nie może być oczywiste. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, LEX nr 1770903).

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że w sprawie nie występują powołane przez skarżącą przesłanki przedsądu, wobec czego Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach postępowania orzeczono stosownie do art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ał]